

DE BLADWIJZER

Bomenstichting Zutphen e.o.

januari 2021 jaargang 19 nr. 1

Boom van het jaar overleefde twee wereldoorlogen

De beroemde kastanje van leper, een boom die beide wereldoorlogen overleefde, is nu nog beroemder. Hij is verkozen tot Boom van het Jaar in België. „En terecht”, zegt Lieven Stubbe, de baas van het leperse groen. „Het is een magnifiek levend wezen”. Lieven Stubbe kent de boom al zijn hele leven. Toen hij nog een ventje was en met zijn klas van school naar het zwembad liep, langs de oude vestingwal van leper, was hij al onder de indruk. „Die prachtige bolvorm! Een koepel met een perfecte ronding!”

De boom werd ergens halverwege de 19de eeuw geplant tijdens een grote metamorfose van het militaire domein van leper. Dat was tot dan toe ontoegankelijk voor de burgers, maar een gerenommeerde landschapsarchitect toverde het om tot een openbaar park.

Een kleine vijftig jaar later was er helemaal niets meer van over, net als van de rest van leper. De stad werd vier jaar lang belegerd en gebombardeerd door de Duitsers. Ze werd nooit ingenomen, maar de prijs was hoog. Foto's uit die tijd tonen een desolate verzameling ruïnes. „Er stond vrijwel geen boom meer over”, zegt Stubbe. Maar de kastanje was een taaie. Zijn wortelstronk en stamvoet wisten te overleven, en uit die stronk groeiden vier nieuwe twijgen. „Zo zie je maar dat de boom een levend wezen is, hè. Hij is niet alleen de stam en de blaadjes, maar een complex organisme, met onder de grond die enorme wortelstructuur. Die slaagde erin heel veel voedsel naar die twijgjes te sturen.”

Opgestookt

Het groen op de vesting kreeg maar kort de tijd om te herstellen. In de Tweede Wereldoorlog was het juist de leperse bevolking

die zich vergreep aan de bomen. Door de koude winters en het voortdurende tekort aan brandstof werd bijna alles opgestookt.

Maar ook nu ontsprong onze vierstammige kastanje de dans. Hij staat precies op een schuine helling van de vesting en men was bang dat hij op de aangrenzende huizen zou vallen als hij zou worden omgezaagd. Zo overleefde hij ook deze oorlog.

„Het is magnifiek”, zegt een trotse Stubbe. „Zeker zo pal naast de Menenpoort.” Hij wijst naar het beroemde herdenkingsmonument voor 54.896 vermiste soldaten uit het Britse Gemenebest, waar nog steeds elke avond om 20.00 uur een trompettist de Last Post speelt. „De boom is een symbool geworden van wederopstanding. Ook die van leper, ja.”

Zonnige vooruitzichten

En nu? „Nou, hij doet het eigenlijk best goed. Al is het deze zomer natuurlijk wel heel erg droog geweest. Hij zag er eventjes slecht uit, met bladeren die naar beneden hingen. De buien van augustus kwamen net op tijd. Maar het is een sterke boom, hè! Hij heeft ook de februari-stormen van 1992 doorstaan en de tornado van 1985, toen er heel veel bomen zijn weggeblazen.”

De kastanje heeft inmiddels een omtrek van 9,2 meter en daar kunnen zo nog een paar meter bij komen als hij zijn hele levensduur volmaakt. Hij kan 250 jaar oud worden, zegt Stubbe. De vooruitzichten zijn zonnig. Bij de titel "Boom van het jaar" hoort namelijk ook een verzorgingsbeurt van 2500 euro. „En die gaan goed besteed worden.”

Bron: De Stentor

Vervangingsplan laanstructuren - Gemeente Zutphen 2020

In "De Bladwijzer" van oktober 2020 schreven wij al over het "Vervangingsplan laanstructuren". In dit deel van deze reeks vertellen we over de Harenbergweg, die dit najaar als eerste door de gemeente wordt gerenoveerd.

Het plan voor de Harenbergweg bestaat uit een viertal fasen waarin ruim 200 bomen worden vervangen. Het gaat voornamelijk over esdoorns met een gemiddelde toekomstverwachting van 5 tot 15 jaar. Dat lijkt veel, maar voor een boom is 15 jaar slechts een korte periode. De esdoorns aan de Harenbergweg zijn de laatste jaren sterk in conditie en gezondheid verminderd en dit valt dan ook terug te zien in de toekomstverwachting.

Er is gekeken naar de meest urgente plekken en daar worden de esdoorns vervangen door een andere boomsoort (zie bomenlijst hieronder). Er is langs deze weg op enkele plekken veel ruimte waar nog geen bomen staan. Deze plekken worden in de herinrichting meegenomen.

De Zuidwijken zijn een typisch voorbeeld van boombeplantingen zoals die in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw werden aangelegd. Er werd een cunet voor de weg- en trottoirverhardingen uitgegraven en gevuld met zand. Na de aanleg van de bestrating bleven smalle stroken open grond over, waarin bomen geplant werden zonder veel te verbeteren aan de groeiplaatsen.

De gemeente denkt hier nu heel anders over. Voordat de bomen worden geplant wordt bekeken of er ondoorlatende lagen aanwezig zijn die het water stagneren en er wordt waar nodig grondverbetering toegepast.

Vooruitlopend op de uitvoering zijn er, zoals gebruikelijk, door de gemeente verschillende beleidsstukken geschreven die gezamenlijk "Vervangingsplan laanstructuren" zijn gaan heten. Voor een van deze nota's is de Bomenstichting Zutphen gevraagd te adviseren. Dit resulteerde in een algemeen en een specifiek advies:

1) Algemeen

Voor alle lanen of onderdelen daarvan die worden vervangen, moet rekening gehouden worden met onderstaande basisregels:

- Het is van groot belang dat op plaatsen waar herplant gewenst

is, een ruime groeiplaats wordt aangelegd met een zo groot mogelijk aantal m³ doorwortelbare vruchtbare bodem. Ook hier moeten storende lagen doorbroken worden.

- Daar waar dat mogelijk is moet de verharding wijken, zodat een grotere ondergrondse ruimte voor de bomen ontstaat.

- Op locaties waar herplant plaatsvindt is het belangrijk dat niet voor eenduidige rijen van dezelfde soort / cultivar wordt gekozen. Boomziektenbeheersing en biodiversiteit zijn tegenwoordig belangrijker dan lange lanen met dezelfde soort / cultivar.

- Aanplant van droogtebestendige soorten is gezien de klimaatopwarming belangrijk.

- Op plaatsen waar de bomen niet vervangen worden, kan voor grondverbetering worden gekozen d.m.v. "ploffen". Dit is onder lage luchtdruk, voeding en bodemverbeterende stoffen, via een holle lans in de bodem injecteren, waarbij niet gegraven hoeft te worden en dus geen beschadigingen aan het wortelpakket worden veroorzaakt.

2) Specifiek

Voor alle lanen waar bomen worden vervangen is een apart advies door de Bomenstichting Zutphen opgesteld, voor de Harenbergweg is dat als volgt:

Hier moet maatwerk geleverd worden conform de onder 'algemeen' genoemde basisregels. De Harenbergweg is een lange laan met hier en daar veel ruimte, waar groepen bomen geplant of versterkt kunnen worden. Deze kunnen de bomen op de (te) smalle stroken vervangen. Omdat de huidige relatief jonge bomen, ook op ruimere plekken langs deze weg niet goed willen groeien, is grondonderzoek hier van doorslaggevend belang.

Ten slotte een lijst van door de gemeente gekozen boomsoorten. Deze soorten zijn met de Bomenstichting Zutphen besproken en geschikt bevonden.

In deze lijst staan soorten die variëren in eerste (hoger dan 20 m.) tweede (tussen de 6 m. en 12 m.) en derde (kleiner dan 6 m.) grootte. De boomgrootte is een maat voor de hoogte in meters van een volwassen boom.

Eerste boomgrootte: Noorse esdoorn, Libanon ceder, Gewone plataan, Zilverlinde, Kaukasische zerkova;

Tweede boomgrootte: Gewone meelbes, Japanse Stewartia, Japanse storaxboom, Mongoolse linde, Hollandse iep;

Derde boomgrootte: Driebloemige esdoorn, Krentenboom, Aardbeiboom, Judasboom, Japanse kornoelje, Lederboom.

Volgende keer in deze rubriek het Leestensepad.

Rob Weimer

Valerie Trouet wint Jan Wolkers Prijs 2020

De Jan Wolkers Prijs 2020, de prijs voor het beste natuurboek, gaat dit jaar naar het boek 'Wat bomen ons vertellen' van Valerie Trouet. Wat bomen ons vertellen is verschenen bij uitgeverij Lannoo en gaat over wat je kunt leren over de geschiedenis en klimaatverandering door het bestuderen van jaarringen van bomen.

Juryvoorzitter Jean-Pierre Geelen over de winnaar: "Trouet is een kundig auteur die de lezer als een enthousiaste gids bij de hand neemt en met nieuwe ogen leert kijken. Die gids schuwt de eigen mening over een aantal hoogst actuele, zeer nijpende kwesties bepaald niet en weet die vaardig en overtuigend onder woorden te brengen. Wie dat kan, met enkel de pen en het geschreven woord als instrument, is niet alleen een begaafd auteur, maar ook een groot verteller die de lauwerkrans met verve verdient."

De Jan Wolkers Prijs is een initiatief van Vroege Vogels, het Wereld Natuur Fonds en de Volkskrant. De prijs is dit jaar voor de achtste keer uitgereikt en bestaat uit een geldbedrag van 5.000 euro en een originele tekening van de winnaar, gemaakt door Siegfried Woldhek.

Eerdere winnaars van de prijs zijn: Marente de Moor – Foon (2019), Menno Schilthuizen – Darwin in de stad (2018), Dik van der Meulen - De kinderen van de nacht (2017), Albert Beintema - De grutto (2016), Louis Schoonhoven e.a. - Niet zonder elkaar (2015), Remco Daalder - De gierzwaluw (2014) en Simon van der Geest – Spinder (2013).

Bron: Nature Today

Tekst en foto's: Vroege Vogels

Website Bomenstichting Zutphen

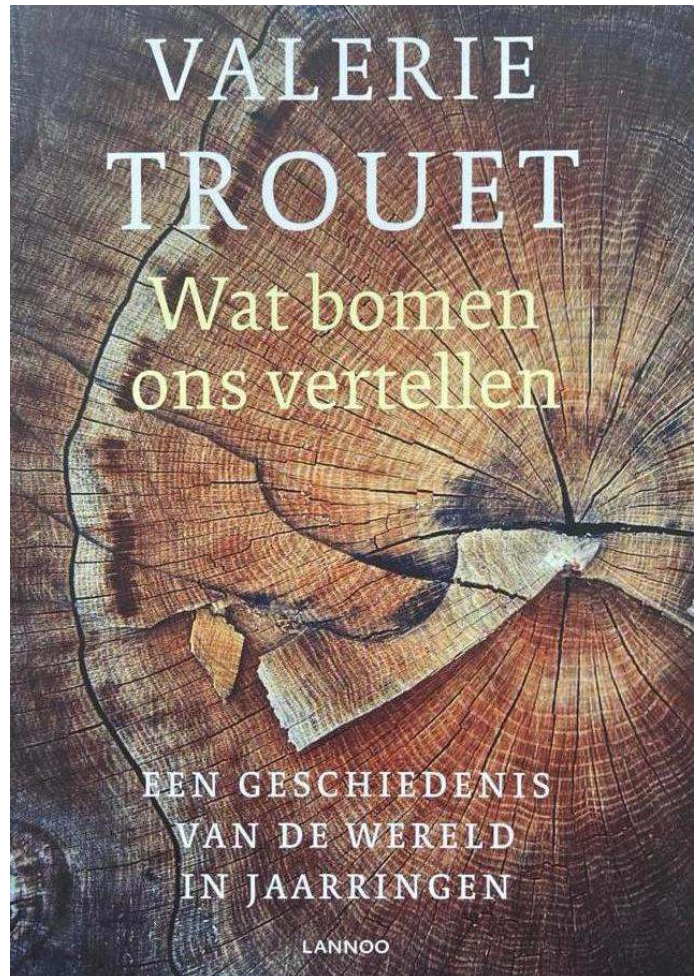
De Bomenstichting is al een aantal jaren digitaal bereikbaar via onze website (<https://www.bomenstichtingzutphen.nl/>).

De snelheid waarmee de digitale wereld zich ontwikkelt is hoog en dat geldt zeker voor alles rond websites. We willen daar graag gebruik van maken door een nieuwe site te (laten) ontwikkelen.

We zijn, samen met een professionele ontwikkelaar, bezig een nieuwe site te ontwerpen en te realiseren. Van onze kant gaat het natuurlijk voornamelijk om het aanleveren van wensen, ideeën en informatie die vervolgens door de professional wordt vertaald naar een mooie nieuwe site. We realiseren ons dat we het doen voor onze donateurs en andere belangstellenden.

We proberen ons daarom bij dit bouwproces te verplaatsen in jullie. Graag horen we van jullie of er ideeën leven die we bij de realisatie van de nieuwe site kunnen meenemen. Schroom niet en stuur uw ideeën en wensen naar ons via informatie@bomenstichtingzutphen.nl.

Heiko Heikens

Boomfeestdag

Het afgelopen jaar heeft de Boomfeestdag door het coronavirus helaas niet door kunnen gaan. De bomen zouden geplant worden in het Emerpark, recent aangelegd en dus nog kaal. Uiteindelijk zijn er wel bomen geplant, niet door de kinderen maar in opdracht van de gemeente door een aannemer. Dit jaar hopen we natuurlijk dat de Boomfeestdag weer wel door kan gaan en de voorbereidingen zijn dan ook in volle gang.

De dag zal gehouden worden op woensdagmorgen 17 maart 2021. De locatie is achter het oude gevangensterrein aan de Lunettestraat. Al twee scholen hebben zich bereid verklaard met een groep leerlingen mee te werken. De esdoorns die op de locaties staan zijn in een zeer slechte conditie en worden vervangen in het kader van het "Vervangingsplan Laanstructuren" van de gemeente Zutphen.

Adeline van de Kastele

Het Boomkrantje

Omdat de reacties op het incidenteel rondsturen van het boomkrantje zeer positief waren, hebben we besloten het Boomkrantje te delen met alle donateurs die daar belangstelling voor hebben.

Inmiddels heeft u het Boomkrantje dus al een aantal keren ontvangen. Mocht u niet geïnteresseerd zijn, dan kunt u zich altijd afmelden via het verzendadres of info@bomenstichting.nl

Het bestuur

Beheer van klimop in bomen

In het oktobernummer van 2020 is in de bladwijzer een artikel gewijd aan klimop, welke zeer nuttige eigenschappen heeft als voedselbron voor insecten en als huisvesting voor vogels. Klimop heeft ook een groot luchtzuiverend vermogen. Dit artikel gaat in op het beheer van deze klimheester. De gewone klimop (*Hedera helix*), is algemeen vertegenwoordigd als klimmer en bodembedekker in het openbaar groen, landschap, bossen en particuliere tuinen. De klimop is de laatste decennia veel aangeplant tegen geluidsmuren en erfscheidingen, hele nieuwbouwwijken, spoor- en snelwegen staan er mee vol. Maar niemand plant bewust klimop tegen bomen en daar waar de bomen niet in gazon staan gaat het begroeiën van bomen gewoon spontaan. Doorgaans doet men dan verder niets met de klimop en gaat hij gewoon z'n gang.

In het kort komt het er op neer dat de klimop niet schadelijk is voor bomen en dat men met name om ecologische redenen deze heester moet koesteren. Maar er zijn uitzonderingen die de aandacht verdienen, want een klimop op flinke leeftijd kan de top van een oude veterane boom of een lage of een langzaam groeiende boom behoorlijk overwoekeren. Oude klimop gaat

ook in de breedte groeien over de takken naar de rand van de kroon, waardoor de boom een heel ander uiterlijk krijgt. Een boomtop die geheel is overgroeid, kan door lichtconcurrentie afsterven en zware lange takken kunnen door overgewicht afbreken, meestal bij zware regenval in combinatie met wind, sneeuw of ijzel. Maar over het algemeen is een met klimop begroeide boom sterk genoeg om de zware last te kunnen dragen doordat extra hout wordt gevormd op plaatsen waar spanningen optreden. Het afbreken van een zware tak lijkt een doemscenario, maar langs een drukke weg is het wel zaak om hier rekening mee te houden.

Om esthetische- of technische redenen - met name in openbare ruimten - is klimop in de boom niet altijd wenselijk. Denkbaar is dat laanbomen vrij blijven van begroeiing om een goed uitzicht en een optimale straatverlichting te waarborgen. Een beheerder kan in een beheerplan een visie en een werkplan opstellen over klimop, dit is van belang voor boom- en groenverzorgers die dagelijks met snoeiwerkzaamheden bezig zijn. Preventief verwijderen, gecontroleerd of geheel laten begroeiën zijn de belangrijkste beheermaatregelen. Is totale verwijdering van klimop nodig, dan is een flora- en fauna check belangrijk.

Een boom die volledig is begroeid hoeft niet geheel van klimop bevrijd te worden, door één of enkele strengen weg te halen is het probleem van hinder of overbelasting meestal opgelost. Het snoeien van klimop kan periodiek gebeuren, bijvoorbeeld om de paar jaar. De dikste strengen onder aan de stam reiken uiteraard tot bovenin en groeien soms door tot aan de buitenkant van de kroon.

Dunne, jongere strengen bevinden zich lager in de kroon. De afgestorven strengen die met de levende strengen zijn verweven, kunnen in verband met de gevestigde fauna blijven zitten, waarmee ook wordt voorkomen dat later grote dode stukken in één keer uit de boom vallen. Een compleet afgestorven klimop is spuuglelijk tenzij alles uit de boom wordt gehaald, maar bedenk dat verwijdering wel erg arbeidsintensief is en dus duur. Een andere mogelijkheid is de klimop tot een bepaalde hoogte door te laten groeien en deze periodiek te snoeien. "Mooi of lelijk" is daarbij natuurlijk subjectief.

Als een stam van een boom moet worden onderzocht op veiligheid - dit in het kader van zorgplicht - dan kan klimop in de weg zitten en is verwijderen soms noodzakelijk. Plaatselijk kaalplukken van de strengen is ook een mogelijkheid, omdat het meestal gaat om een visuele inspectie op de stam.

Klimop is een waardevolle klimheester. Als aandacht wordt geschonken aan de (on)mogelijkheden van de groei in bomen, dan kunnen ingrijpende maatregelen uitblijven.

Anton Dekker